

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 319/2020-6

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 7. júla 2020 v senáte zloženom z predsedu senátu Ľuboša Szigetiho, zo sudkyne Jany Laššákovej (sudkyňa spravodajkyňa) a sudcu Petra Molnára predbežne prerokoval ústavnú sťažnosť [REDACTED], pre namietané porušenie práva podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky rozsudkom Krajského súdu v Prešove sp. zn. 7 Sa 12/2017 z 30. januára 2018 a rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 9 Sk 25/2018 z 29. januára 2020 a takto

r o z h o d o l :

1. Žiadosti [REDACTED] o ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred Ústavným súdom Slovenskej republiky **n e v y h o v u j e .**

2. Ústavnú sťažnosť [REDACTED] **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Skutkový stav veci a sťažnostná argumentácia

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 5. júna 2020 doručená ústavná sťažnosť [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namieta porušenie práva podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) rozsudkom Krajského súdu v Prešove (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 7 Sa 12/2017 z 30. januára 2018 (ďalej aj „napadnutý rozsudok“) a rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 9 Sk 25/2018 z 29. januára 2020 (ďalej aj „napadnuté rozhodnutie“; spolu ďalej aj „napadnuté rozhodnutia“).

2. Z ústavnej sťažnosti, ale predovšetkým z príloh k nej pripojených vyplýva, že sťažovateľ podal 25. januára 2017 žiadosť o invalidný dôchodok. Rozhodnutím Sociálnej poisťovne, ústredia (ďalej len „Sociálna poisťovňa“) z 18. marca 2017 bola žiadosť sťažovateľa zamietnutá. O podanom odvolaní sťažovateľa rozhodol generálny riaditeľ Sociálnej poisťovne rozhodnutím z 3. júla 2017 tak, že odvolanie zamietol v celom rozsahu.

Keďže s týmto rozhodnutím Sociálnej poisťovne sťažovateľ nesúhlasil, podal proti nemu správnu žalobu. Krajský súd napadnutým rozsudkom žalobu zamietol. O kasačnej sťažnosti sťažovateľa rozhodol najvyšší súd napadnutým rozhodnutím tak, že ju zamietol. Napadnuté rozhodnutie najvyššieho súdu bolo sťažovateľovi doručené 6. apríla 2020.

3. Sťažovateľ je presvedčený, že napadnutými rozhodnutiami všeobecných súdov boli porušené jeho práva, a v ústavnej sťažnosti uviedol:

„Mám za to, že Sociálna poisťovňa, pobočka Svidník, Sociálna poisťovňa, ústredie Bratislava, Krajský súd Prešov a Najvyšší súd Slovenskej republiky sa nikdy nevyjadrili ku mne doloženým dokumentom, ktoré spochybňovali rozhodnutia posudkových lekárov, vec brali jednostranne a posudky na určenie invalidity neboli nikdy odôvodnené podľa čoho postupovali. Odkazovať sa len na zákon č.461/2003 o sociálnom poistení a nevysvetliť

prečo k dvakrát rovnakému výsledku dospela posudková lekárka, keď pri druhom posudku už rozhodovala s novým horším nálezom. Krajský súd, ako aj Najvyšší súd sa vyjadril, že on nemôže rozhodovať v medicínskych veciach, tak potom nemám zákonnú možnosť, aby rozhodnutie posudkovej lekárky z medicínskeho hľadiska, niekto preskúmal a zároveň vzal v úvahu aj predložené dôkazy protistrany mimo Sociálnej poisťovne. Toto považujem za porušenie mojich práv.“

4. Vo vzťahu k povinnému právnomu zastúpeniu v konaní pred ústavným súdom sťažovateľ uviedol, že *„kvôli zdravotným problémom som nezamestnaný a poberám sociálnu podporu, tak žiadam Ústavný súd o pridelenie advokáta, s ktorým by som doplnil túto sťažnosť, aby mala náležitú formu. V prílohe prikladám môj príjem.“*

5. Sťažovateľ iba uviedol, že jeho práva podľa čl. 127 ústavy boli porušené, ale v ústavnej sťažnosti absentuje petit, teda čo navrhuje v konaní pred ústavným súdom.

II.

Relevantná právna úprava

6. Podľa čl. 124 ústavy je ústavný súd nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

7. Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

8. Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon. Týmto zákonom je zákon č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 413/2019 Z. z. (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

9. Ústavný súd podľa § 56 ods. 1 zákona o ústavnom súde návrh na začatie konania predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí senátu bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon v § 9 neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie.

10. Podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže na predbežnom prerokovaní bez ústneho pojednávania uznesením odmietnuť návrh na začatie konania,

- a) na prerokovanie ktorého nemá ústavný súd právomoc,
- b) ktorý je podaný navrhovateľom bez zastúpenia podľa § 34 alebo § 35 a ústavný súd nevyhovel žiadosti navrhovateľa o ustanovenie právneho zástupcu podľa § 37,
- c) ktorý nemá náležitosti ustanovené zákonom,
- d) ktorý je neprípustný,
- e) ktorý je podaný zjavne neoprávnenou osobou,
- f) ktorý je podaný oneskorene,
- g) ktorý je zjavne neopodstatnený.

11. Podľa § 39 ods. 1 a 3 zákona o ústavnom súde v každom podaní určenom ústavnému súdu sa musí uviesť, kto ho robí, ktorej veci sa týka, čo sa ním sleduje a musí byť podpísané.

12. Podľa § 43 zákona o ústavnom súde návrh na začatie konania musí okrem všeobecných náležitostí podľa § 39 obsahovať aj dátum narodenia navrhovateľa, jeho bydlisko a sídlo, označenie subjektu, proti komu návrh smeruje, akého rozhodnutia sa navrhovateľ domáha, odôvodnenie návrhu a navrhované dôkazy. Návrh musí byť datovaný a podpísaný navrhovateľom alebo jeho právnym zástupcom. K návrhu na začatie konania sa musí pripojiť plnomocenstvo na zastupovanie navrhovateľa advokátom. V splnomocnení sa výslovne uvedie, že sa udeľuje na zastupovanie pred ústavným súdom.

13. Podľa § 123 ods. 1 zákona o ústavnom súde ústavná sťažnosť musí okrem všeobecných náležitostí návrhu na začatie konania podľa § 43 obsahovať

- a) označenie toho, kto podľa sťažovateľa porušil jeho základné práva a slobody,
- b) označenie právoplatného rozhodnutia, opatrenia alebo iného zásahu, ktorým podľa sťažovateľa boli porušené jeho základné práva a slobody,
- c) označenie základných práv a slobôd, ktorých porušenie sťažovateľ tvrdí,
- d) konkrétne skutkové a právne dôvody, pre ktoré malo podľa sťažovateľa dôjsť k porušeniu jeho základných práv a slobôd.

14. Podľa § 132 ods. 1 zákona o ústavnom súde ak o ochrane základných práv a slobôd sťažovateľa vo veci, ktorej sa ústavná sťažnosť týka, je príslušný rozhodovať iný súd, ústavný súd uznesením ústavnú sťažnosť odmietne pre nedostatok právomoci na jej prerokovanie.

III.

Ústavnoprávne východiská v judikatúre ústavného súdu a samotné posúdenie vecí ústavným súdom

15. Sťažovateľ porušenie ústavných práv vníma predovšetkým v tom, že všeobecné súdy sa v odôvodnení napadnutých rozhodnutí nevyjadrili k jeho predloženým dôkazom, ktoré spochybňovali rozhodnutia posudkových lekárov, pričom ani tieto posudky neboli riadne odôvodnené.

16. Ústavný súd v prvom rade považoval za dôležité poukázať na to, že v ústavnej sťažnosti sťažovateľa absentuje označenie konkrétnych základných práv a slobôd, ktorých porušenie sťažovateľ tvrdí, ako aj skutkové a právne dôvody namietaného porušenia označených práv sťažovateľa. Na základe toho ústavný súd ústavnú sťažnosť v rámci predbežného prerokovania mohol odmietnuť z dôvodu nesplnenia zákonom ustanovených náležitostí. S prihliadnutím na sťažovateľom formulované argumenty a v záujme materiálnej ochrany práv sťažovateľa však jeho ústavnú sťažnosť preskúmal.

III.1 K namietanému porušeniu práv napadnutým rozsudkom krajského súdu

17. Pri posudzovaní tejto časti ústavnej sťažnosti ústavný súd poukazuje najprv na skutočnosť, že jeho právomoc rozhodovať o sťažnostiach podľa čl. 127 ods. 1 ústavy je založená na princípe subsidiarity. Z princípu subsidiarity vyplýva, že právomoc ústavného súdu poskytnúť ochranu základným právam a slobodám je daná iba vtedy, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhodujú všeobecné súdy. Ústavný súd sa pri uplatňovaní svojej právomoci riadi zásadou, že všeobecné súdy sú ústavou povolané chrániť nielen zákonnosť, ale aj ústavnosť, a preto je právomoc ústavného súdu subsidiárna a uplatní sa až vtedy, ak nie je daná právomoc všeobecných súdov (m. m. IV. ÚS 236/07, III. ÚS 514/2017, II. ÚS 523/2014). Ak ústavný súd pri predbežnom prerokovaní ústavnej sťažnosti zistí, že sťažovateľ sa ochrany svojich základných práv alebo slobôd môže domôcť využitím jemu dostupných a účinných prostriedkov nápravy pred iným (všeobecným) súdom, musí takúto sťažnosť odmietnuť z dôvodu nedostatku právomoci na jej prerokovanie (I. ÚS 269/06, IV. ÚS 115/07, II. ÚS 585/2018).

18. Sťažovateľ podal proti napadnutému rozsudku krajského súdu kasačnú sťažnosť, ktorú ústavný súd považuje za účinný právny prostriedok ochrany základných práv v správnom súdnictve, ktorým sa zaoberá iný orgán verejnej moci (najvyšší súd), ktorý disponuje aj potrebnou právomocou poskytnúť ochranu základným právam a slobodám sťažovateľov (napr. III. ÚS 514/2017, II. ÚS 396/2019).

19. Ústavný súd konštatuje, že v okolnostiach posudzovanej veci boli naplnené ústavné podmienky pre aktiváciu princípu subsidiarity, z ktorého vychádza svojou právnou konštrukciou čl. 127 ods. 1 ústavy, keďže najvyšší súd disponoval právomocou poskytnúť na základe kasačnej sťažnosti ochranu sťažovateľom označeným právam v rámci kasačného konania.

20. Právomoc najvyššieho súdu rozhodnúť o kasačnej sťažnosti sťažovateľa v danom prípade vylučuje právomoc ústavného súdu rozhodnúť o tej časti sťažnosti, ktorá smeruje proti napadnutému rozsudku krajského súdu. Ústavný súd preto túto časť ústavnej sťažnosti pri predbežnom prerokovaní odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona o ústavnom súde z dôvodu nedostatku právomoci ústavného súdu na jej prerokovanie.

III.2 K namietanému porušeniu práv rozhodnutím najvyššieho súdu

21. Zvyšnú časť ústavnej sťažnosti, ktorá smerovala proti napadnutému rozhodnutiu najvyššieho súdu z dôvodu jeho údajne nedostatočného odôvodnenia, možno z obsahového hľadiska považovať za zjavne neopodstatnenú. O zjavnej neopodstatnenosti sťažnosti možno hovoriť vtedy, keď namietaným postupom alebo namietaným rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci nemohlo dôjsť k porušeniu základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom alebo rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú sťažnosť preto možno považovať takú, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, realnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 110/02, II. ÚS 101/03, III. ÚS 155/09, II. ÚS 66/2011, IV. ÚS 473/2012, III. ÚS 288/2016, II. ÚS 59/2019).

22. Podľa konštantnej judikatúry ústavný súd nie je súčasťou systému všeobecných súdov, ale podľa čl. 124 ústavy je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti. Pri uplatňovaní tejto právomoci ústavný súd nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu vo veci samej, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol alebo nebol náležite zistený skutkový stav veci a aké skutkové zistenia a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil (II. ÚS 21/96, III. ÚS 151/05). Úlohou ústavného súdu nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu

zlučiteľnosti takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách (II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96, I. ÚS 4/00, I. ÚS 17/01, II. ÚS 206/2015). Posúdenie veci všeobecným súdom sa môže stať predmetom kritiky zo strany ústavného súdu iba v prípade, ak by závery, ktorými sa všeobecný súd vo svojom rozhodovaní riadil, boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne. O arbitrárnosti (svojevôli) pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchyľil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam.

23. Ústavný súd pristúpil k preskúmaniu odôvodnenia napadnutého rozhodnutia najvyššieho súdu, aby posúdil zlučiteľnosť jeho obsahu s limitmi sťažovateľom naznačených článkov ústavy, ktorých porušenie namieta. Uvedený prieskum vykonal ústavný súd v medziach svojich právomocí, a teda posudzoval kvalitu odôvodnenia napadnutého rozhodnutia najvyššieho súdu a ústavnú súladnosť interpretácie právnej úpravy, ktorú konajúci súd vo veci sťažovateľa aplikoval, inými slovami, ústavnú udržateľnosť napadnutého rozhodnutia.

24. Najvyšší súd odôvodnil napadnuté rozhodnutie v podstatnej časti takto:

„Kasačný súd po preskúmaní spisového materiálu dospel k záveru, že posudky posudkových lekárov korešpondujú s lekáorskými správami predloženými žalobcom, sú dostatočne odôvodnené, zrozumiteľné, logické a bez vnútorných rozporov.

Tak ako krajský súd aj kasačný súd považoval posúdenie zdravotného stavu žalobcu za objektívne, vykonané v súlade s lekáorskými správami i so závermi vyšetrení. Posudkoví lekári, ktorí vyhotovili posudky tak pred vydaním prvostupňového rozhodnutia správneho orgánu ako aj po podaní odvolania postupovali v súlade so zákonom. V posudkoch zohľadnili všetky zdravotné postihnutia žalobcu a predložené odborné lekárske nálezy, ktoré riadne vyhodnotili. Dospeli k záveru, že rozhodujúcim zdravotným postihnutím žalobcu sú choroby nervového systému v zmysle prílohy č. 4 k zákonu o sociálnom poistení zaradené pod kapitolu VI, oddiel A, položku 10, písm. a/, ktoré spolu s ostatnými zdravotnými postihnutiami podmieňovali 25 % mieru poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť.

Kasačný súd považuje za potrebné uviesť, že v konaní o preskúmanie rozhodnutia žalovaného súd v zásade preskúmava zákonnosť tohto rozhodnutia vo vzťahu ku skutkovému stavu, ktorý existoval ku dňu rozhodnutia generálneho riaditeľa Sociálnej poisťovne.

Vzhľadom na uvedené aj kasačný súd dospel k záveru, že posudkoví lekári zhodnotili zdravotný stav v súlade so všeobecným posudkovým hľadiskom, úplne a objektívne, svoj záver o rozhodujúcom zdravotnom postihnutí a o miere poklesu schopnosti žalobcu vykonávať zárobkovú činnosť logicky a presvedčivo odôvodnili, pričom ich závery nie sú v rozpore s nálezmi odborných lekárov. “

25. Ústavný súd konštatuje, že najvyšší súd svoje rozhodnutie, ktorým zamietol kasačnú sťažnosť sťažovateľa proti napadnutému rozsudku krajského súdu, logicky, jasne, a zrozumiteľne odôvodnil. V tomto prípade dostal sťažovateľ adekvátnu odpoveď na všetky námietky uvedené v jeho kasačnej sťažnosti, čo je podrobne rozpísané v bodoch 7 až 18 (nie je úlohou ústavného súdu tieto závery najvyššieho súdu bližšie citovať, pretože obsah sťažovateľ dobre pozná). Podľa názoru ústavného súdu napadnuté rozhodnutie obsahuje dostatok skutkových a právnych záverov a nemožno ho považovať za neodôvodnené, je ústavne udržateľné a legitímne. Ústavný súd nezistil ani žiadnu skutočnosť, ktorá by signalizovala svojvoľný postup tohto súdu, t. j. taký, ktorý by nemal oporu v zákone. Skutočnosť, že sťažovateľ sa s názorom najvyššieho súdu nestotožňuje, sama osebe nepostačuje na prijatie záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti napadnutého rozhodnutia.

26. Keďže napadnuté rozhodnutie najvyššieho súdu s prihliadnutím na argumentáciu sťažovateľa bolo v súlade so zákonom a ústavne konformné a po jeho preskúmaní ústavný súd nezistil príčinnú súvislosť so sťažovateľom namietaným porušením práv, ústavný súd túto časť ústavnej sťažnosti podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde odmietol ako zjavne neopodstatnenú.

III.3 K žiadosti o ustanovenie právneho zástupcu

27. Podľa § 37 ods. 1 zákona o ústavnom súde navrhovateľovi, ktorý požiada o ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom, ústavný súd môže ustanoviť právneho zástupcu, ak to odôvodňujú majetkové pomery navrhovateľa a nejde o zrejme bezúspešné uplatňovanie nároku na ochranu ústavnosti.

Pokiaľ ide o preukázanie majetkových pomerov, dôkazné bremeno zaťažuje navrhovateľa. Zákon o ústavnom súde ústavnému súdu pri rozhodovaní o takomto návrhu navrhovateľa neukladá vyhľadávaciu povinnosť vo vzťahu k dôkazom potrebným na zistenie majetkových pomerov navrhovateľa.

28. Vzhľadom na absenciu právneho zastúpenia sťažovateľa a s tým súvisiacu žiadosť sťažovateľa o ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom pristúpil ústavný súd v rámci ústavného prieskumu k preskúmaniu toho, či sú kumulatívne splnené tri podmienky, resp. predpoklady na ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom: (i) žiadosť o ustanovenie právneho zástupcu, (ii) majetkové pomery odôvodňujúce takúto žiadosť, (iii) nejde o zrejme bezúspešné uplatňovanie nároku na ochranu ústavnosti.

29. Ústavný súd konštatuje, že sťažovateľ požiadal v ústavnej sťažnosti o ustanovenie právneho zástupcu a žiadosť odôvodnil tým, že z dôvodu zdravotného stavu je nezamestnaný a poberá sociálnu podporu. K ústavnej sťažnosti priložil doklad o poberaní dávky v hmotnej núdzi a doklad o poberaní dôchodku v Českej republike, pričom iné doklady o jeho príjmovej a majetkovej situácii (napr. vlastníctvo nehnuteľných vecí) nepredložil, ani na to nepoukázal. Z predložených dokladov, ako aj zo všeobecne prístupných zdrojov katastra nehnuteľností je zrejmé, že vzhľadom na sumu jeho príjmu a majetkové pomery, ktoré sťažovateľ v ústavnej sťažnosti nepriznal (resp. zamlčal), sťažovateľ nespĺňa podmienky na poskytnutie právnej pomoci podľa § 6 a nasl. zákona č. 327/2005 Z. z. o poskytovaní právnej pomoci osobám v materiálnej núdzi a o zmene a doplnení zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii a o zmene a doplnení zákona

č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov v znení zákona č. 8/2005 Z. z. v znení neskorších predpisov.

30. Pokiaľ ide o podmienku vyžadujúcu, aby nešlo o zrejme bezúspešné uplatňovanie nároku na ochranu ústavnosti, táto je splnená vtedy, ak je okrem iného daná právomoc ústavného súdu na jej prerokovanie, ústavná sťažnosť nie je oneskorená, nie je neprípustná ani zjavne neopodstatnená.

Keďže ústavný súd odmieta ústavnú sťažnosť sťažovateľa sčasti pre nedostatok právomoci, ako aj z dôvodu jej zjavnej neopodstatnenosti, je zrejmé, že v danom prípade ide o zrejme bezúspešné uplatňovanie nároku na ochranu ústavnosti (m. m. III. ÚS 265/2014, III. ÚS 631/2017, I. ÚS 82/2020).

31. Pretože neboli splnené všetky predpoklady ustanovenia právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom, žiadosti sťažovateľa o ustanovenie právneho zástupcu ústavný súd nevyhovel (bod 1 výroku rozhodnutia).

32. Na základe uvedeného rozhodol ústavný súd tak, ako to je uvedené vo výrokovej časti tohto rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 7. júla 2020

Luboš Szigeti
predseda senátu